

ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

**ЧОБОТАРЬ Діана, здобувачка вищої освіти
спеціальність 162 Біотехнологія та біоінженерія
Миколаївський національний аграрний університет**

Анотація: встановлено, що дистанційне навчання несе виклики, які ставлять проблему створення норм діджитал-етики як сучасної етики навчального процесу.

Ключові слова: освітній процес, онлайн-етикет, діджитал-етикет.

Розпочинаючи з 2020 року в нашу систему освіти активно увійшло онлайн-навчання. Це потребувало розробку норм взаємодії в новому комунікативному освітньому просторі. Становлення таких норм потребує дослідження ситуації, що склалася, з позицій прикладних наук, у тому числі й з позиції прикладної етики.

Якщо раніше онлайн-навчання було предметом дискусій, то зараз воно стало частиною повсякденного життя. З приводу етичного регулювання онлайн-навчання виникли дві позиції. Перша позиція виходить з того, що з точки зору навчального процесу онлайн-навчання містить мало нового й етичні норми, які регулюють офлайн-навчання цілком підходять для електронних навчальних комунікацій. Друга позиція стверджує, що онлайн-навчання висуває до учасників навчального процесу особливі етичні вимоги. Безумовно, онлайн-навчання регулюється загальною соціальною етичною парадигмою, але воно зазнає впливу з боку більш динамічних етичних регуляторів, невідь мережевого етикету.

Формат дистанційного навчання привів до зниження рівня невербальної комунікації. Це приводить до того, що комунікація втрачає свій системний характер і, як наслідок, набуття соціального досвіду в процесі освітньої діяльності обмежується. В цьому плані збереження академічного духу ускладнюється. Це приводить до зниження емоційної взаємодії учасників освітнього процесу, а вона потрібна для успішної реалізації етичної складової комунікативного процесу. Жива взаємодія заміщується статистичною результативністю та функціональністю. Викладач стає єдиним центром комунікації, міжособистісна взаємодія здобувачів освіти знижена, навіть при

групових формах роботи та дискусіях. Опосередкованість освітнього процесу несе ризик формування відчуження, індиферентності, що може деформувати етичні норми як спосіб регуляції спілкування. Особливо це стосується тих здобувачів, які потребують допомоги та контролю в процесі засвоєння навчального матеріалу.

Важливою проблемою навчального спілкування в дистанційному форматі стала ілюзія присутності за допомогою заставок-аватарок або «чорних квадратів» чи фото. При дистанційному навчанні ступень особистої зацікавленості в комунікації падає. Це викликає проблему встановлення санкцій за порушення онлайн-етикету. Однак, в освітньому процесі не можливо прибгати до таких санкцій, які діють у віртуальних спільнотах (бани, обмеження доступу і тому подібне), бо це порушує освітні права здобувачів. В таких випадках викладачеві залишається авторитарним шляхом встановлювати свої правила.

В процесі електронної комунікації може виникнути низка етичних конфліктів:

- конфлікт між метою освітнього процесу і недосконалістю інформаційних технологій, які поки що не дозволяють створити ефект живого спілкування;
- конфлікт між індивідуальним спілкуванням здобувача освіти та викладача та необхідністю працювати з групою (у групі);
- конфлікт, пов'язаний з відсутністю повноцінного діалогу викладача та здобувача освіти;
- конфлікт, пов'язаний з втратою емоційного контакту між здобувачем освіти та викладачем;
- конфлікт, пов'язаний з несвоєчасним виконанням завдань здобувачами освіти, зниженням самодисципліни здобувачів.

Норми діджетал-етикету безпосередньо залежать від технічних можливостей сервісів Zoom, Google Meet, Skype, Microsoft Teams та інших, які застосовуються в освітньому процесі, але головне – ці норми базуються на

принципах загальної соціальної етики [1]. Саме це дозволяє учасникам освітнього процесу безсвідомо, інстинктивно відчувати, як саме треба себе поводити під час дистанційного навчання.

Використання етичних регуляторів в дистанційному навчанні повинно бути спрямоване на зниження дискомфорту та запобігання конфліктним ситуаціям. Такими регуляторами повинні бути взаємоповага, пантронтаж, толерантність, пунктуальність, відкритість позитивність, оптимізм. Правила комунікації треба обговорювати. Вони повинні бути спрямовані не тільки на забезпечення процесу навчання, але й на формування загальної комунікативної культури особистості в віртуальному середовищі. Етика дистанційного навчання прагматична та раціональна. Вона спрямована на запобігання конфліктності та побудову ефективного спілкування.

Література:

1. Піскун О., Джавега Г., Носовець Н. Діджитал-етикет: правила комунікації в умовах онлайн-навчання. Том 178 № 22 (2023): Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка. 2023, Том 178, № 22. С.37-45.

Abstract: it was established that distance learning poses challenges that pose the problem of creating norms of digital ethics as modern ethics of the educational process.

Keywords: educational process, online etiquette, digital etiquette.

*Науковій керівник – МІРОШКІНА Наталія,
канд. філос. наук, старший викладач кафедри економічної теорії та суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв.*